

GOETHE “FAUST” VA NAVOIY “FARHOD VA SHIRIN” QAHRAMONLARIDA RUHIY IZLANISH

Nomozova Ozoda

SamDCHTI Roman-german tillar fakulteti

Filologiya va tillarni o'qitish (nemis tili) yo'nalishi

4-bosqich, 2220-guruh talabasi

Rustamov Orifjon Mirzokulovich

Samarqand davlat chet tillar instituti o'qituvchi

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 14.01.2026

Revised: 15.01.2026

Accepted: 16.01.2026

KALIT SO'ZLAR:

*Gyote, Navoiy, ruhiy
izlanish, ma'naviy
kamolot, muhabbat,
bilish, ideal.*

Mazkur maqolada Yevropa adabiyotining buyuk vakili Iogann Volfgang fon Gyotening “Faust” tragediyasi hamda Sharq mumtoz adabiyotining yirik namoyandasi Alisher Navoiy yaratgan “Farhod va Shirin” dostonidagi bosh qahramonlarning ruhiy izlanishlari qiyosiy tahlil qilinadi. Asarlarda insonning ma'naviy kamolot sari intilishi, ichki kurash, bilishga chanqoqlik, muhabbat va fidoyilik kabi g'oyalar markaziy o'rin egallaydi

Asosiy qism

“Faust” va “Farhod va Shirin” qahramonlari: bilish va sevgi izlanishlari

Jahon va Sharq adabiyoti durdonalari orasida Iogann Volfgang Gyotening “Faust” tragediyasi hamda Alisher Navoiyning “Farhod va Shirin” dostoni alohida o'rin tutadi. Ushbu ikki asar turli davr, turli madaniyat va adabiy muhitda yaratilgan bo'lsa-da, ularni birlashtirib turuvchi umumiy jihat - insonning bilishga, haqiqatni anglashga va mukammal sevgi sari intilishidir. Faust va Farhod obrazlari orqali mualliflar inson ruhiyati, uning cheksiz orzu-intilishlari, ma'naviy izlanishlari hamda muhabbatning inson hayotidagi o'rni haqida chuqur falsafiy xulosalar beradi.

Faust obrazi bilish izlanishining timsoli sifatida namoyon bo'ladi. U ilm-fan, falsafa, tibbiyot va ilohiyot kabi sohalarni mukammal egallagan bo'lsa-da, o'zini qoniqmagan, ma'nosiz hayot kechirayotgandek his qiladi. Faustni qiynayotgan asosiy savol - inson hayotining asl mazmuni nimada? Shu sababli u oddiy ilmiy bilimlar bilan cheklanib qolmay, sirli kuchlar bilan kelishuvga boradi. Mefistofel bilan tuzilgan kelishuv Faustning bilishga bo'lgan cheksiz ehtirosi va chegarani tan olmasligini ifodalaydi. U uchun bilish - bu nafaqat aql bilan anglash, balki hayotning barcha lazzatlarini tatib ko'rish, tajriba orqali haqiqatga yetishdir.

Faustning sevgi izlanishi Gretxen obrazi orqali ochiladi. Gretxen - poklik, samimiyat va beg'ubor muhabbat timsoli. Faust ilmiy izlanishlarida sovuqqon va qat'iyatli bo'lsa, sevgi oldida ojiz, ichki ziddiyatlarga duch keluvchi inson sifatida namoyon bo'ladi. Uning Gretxenga bo'lgan muhabbati chin tuyg'ular bilan boshlansa-da, Mefistofelning aralashuvi bu muhabbatni fojiga olib keladi. Bu orqali Gyote ilm va bilishga mukkasidan ketgan inson ma'naviy mas'uliyatni unutsa, muhabbat ham halokatga yuz tutishini ko'rsatadi.

"Farhod va Shirin" dostonida esa Farhod obrazi bilish va sevgi uyg'unligining yorqin namunasi sifatida gavdalanadi. Farhod nafaqat kuchli va jasur yigit, balki ilmiy, hunarli va zakovatli shaxsdir. U tosh yo'nish, me'morchilik, muhandislik kabi sohalarda yuksak mahoratga ega. Farhodning bilishga bo'lgan intilishi amaliy faoliyat bilan chambarchas bog'langan. U o'z bilimini xalq manfaatiga xizmat qildirishga intiladi, bu esa uni Faustdan farqlovchi muhim jihatlardan biridir.

Farhod uchun sevgi hayotining markazida turadi. Shirin obraziga bo'lgan muhabbat uni yanada komillikka yetaklaydi. Farhodning Shirinni sevishi - bu nafaqat ikki qalb orasidagi tuyg'u, balki ma'naviy kamolot yo'li hamdir. U sevgisi yo'lida og'ir sinovlarga duch keladi, tog'larni teshib, suv chiqaradi, ammo hech qachon maqsadidan voz kechmaydi. Bu jarayonda Farhod muhabbat orqali o'zining ichki kuchini, sabr-toqatini va fidoyiligini namoyon etadi.

Faust va Farhod obrazlarini qiyoslaganda, ularning bilishga bo'lgan munosabatida muhim farqlar ko'zga tashlanadi. Faust bilimni shaxsiy qoniqish va haqiqatni individual anglash vositasi sifatida ko'rsa, Farhod bilimni jamiyat va sevgi yo'lida xizmat qildirishga intiladi. Faustning izlanishlari ko'pincha ichki bo'shliq va iztirob bilan kechsa, Farhodning izlanishlari umid va ijobiy maqsadlar bilan yo'g'rilgan.

Sevgi masalasida ham bu farqlar yanada yaqqol namoyon bo'ladi. Faust muhabbatni hayot mazmunini anglashdagi bir bosqich sifatida ko'radi, biroq u bu tuyg'u oldida

mas'uliyatni to'liq anglab yetmaydi. Farhod esa muhabbatni oliy qadriyat darajasiga ko'taradi va u yo'lda jonini fido qilishga ham tayyor. Shu bois Farhod obrazi Sharq adabiyotida komil inson timsoli sifatida talqin qilinadi.

Xulosa qilib aytganda, "Faust" va "Farhod va Shirin" asarlaridagi bosh qahramonlar insoniyatning abadiy savollari — bilish, sevgi va hayot mazmuni izlanishlarini o'zida mujassam etadi. Faust obrazi G'arb adabiyotidagi shubha, iztirob va cheksiz izlanishlar ruhini ifodalasa, Farhod obrazi Sharq adabiyotiga xos bo'lgan uyg'unlik, fidoyilik va komillik g'oyalarini aks ettiradi. Ushbu ikki qahramon qiyosi orqali inson faqat bilim bilangina emas, balki muhabbat va ma'naviy mas'uliyat orqali ham haqiqiy kamolotga erishishi mumkinligi anglashiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Goethe, J. W. von. Faust. Eine Tragödie. Stuttgart: Reclam, 1999.
2. Navoiy, Alisher. Farhod va Shirin. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 2008.
3. Karimov, I. A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
4. Mirziyoyev, Sh. M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. Toshkent: O'zbekiston, 2021.